

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

ЛЕВЧЕНКО Олег Васильович

УДК 351:323.21:004

**МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ
ПАРТИЦИПАЦІЇ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національній академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління,
доцент
КАРПЕНКО Олександр Валентинович,
Національна академія державного
управління при Президентові України,
завідувач кафедри інформаційної політики
та цифрових технологій.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління,
професор
БИРКОВИЧ Тетяна Іванівна,
Київський національний університет
культури і мистецтв,
професор кафедри інформаційних
технологій;

кандидат наук з державного управління
ЯЦЕНКО Володимир Архипович,
Одеський регіональний інститут державного
управління Національної академії
державного управління при Президентові
України,
доцент кафедри гуманітарних та соціально-
політичних наук.

Захист відбудеться *18 листопада 2020 р. о 12 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.810.02 Національної академії державного управління при Президентові України за адресою: 03057, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 20, к. 212.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії державного управління при Президентові України (03057, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 20).

Автореферат розісланий *16 жовтня 2020 р.*

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. Г. Цедік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В епоху цифрових трансформацій швидкість, оперативність та ефективність діяльності органів влади набуває першочергового значення для функціонування всієї системи публічного управління. На місцевому рівні цифрова партисипація як форма взаємодії влади та громади спрямована на залучення громадян до процесів прийняття управлінських рішень із використанням цифрових технологій. При цьому репрезентативність та залученість усіх зацікавлених цільових аудиторій є вагомим фактором розвитку суспільно-владних відносин. Для встановлення довіри до публічних інституцій в основу механізмів формування цифрової участі покладено принцип співвідповідальності громадян та органів влади за наслідки ухвалення й реалізації управлінських рішень.

В Україні нормативно-правовою базою розвитку цифрової партисипації є Концепція розвитку електронної демократії в Україні, плани заходів з її впровадження на 2017–2018 рр. та на 2019–2020 рр., які затверджено розпорядженнями Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронної демократії в Україні та плану заходів щодо її реалізації» від 08 листопада 2017 р. № 797-р та «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної демократії в Україні на 2019–2020 роки» від 12 червня 2019 р. № 405-р.

Теоретичні та практичні аспекти впровадження електронної демократії висвітлювались у роботах таких відомих дослідників, як Р. Аль-Делу, Б. Гафман, І. Косма, А. Макінтош, Дж. Рос, Д. Фур'є, Е. Чедвік. Актуальним науковим трендом стали напрацювання, пов'язані з реалізацією цифрової демократії, проблематику якої в країнах ЄС та США досліджували М. Адамс, А. Банерджі, Е. Баямліоглу, Є. Берг, Т. Бесс, В. Боельман, Е. Гафен, Г. Гігеренцер, С. Грессель, Я. Ван Дійк, Дж. Малген, Р. Молінарі, З. Патакі, Дж. Саймон, Д. Хельбінг, Б. Фрей, а також такі вітчизняні науковці, як О. Карпенко, В. Куйбіда, А. Колодій та В. Наместнік. Теоретичним підґрунтям дисертації стали праці В. Воротіна, В. Голубь, В. Гошовської, І. Драгана, О. Іваницької, Т. Іванової, Т. Лукіної, О. Петроє, Л. Приходченко та Н. Чалої.

Незважаючи на те, що упродовж 2014–2019 рр. на центральному, регіональному та місцевому рівнях було реалізовано низку проектів у сфері електронної демократії, в Україні й досі не вирішено проблеми, пов'язані з відсутністю єдиної цифрової ідентифікації, низьким рівнем довіри до владних інституцій, недостатньою обізнаністю громадян щодо існування інструментів цифрової демократії, неефективністю застосування наявних інструментів електронної участі. Потребують належного наукового обґрунтування та розробки відповідних рекомендацій інструменти, засоби та методи цифрової партисипації.

Актуальність роботи визначається недостатньою розробкою механізмів формування цифрової участі громадян, які, незважаючи на існуючий науковий доробок українських та зарубіжних науковців, не були предметом окремого дослідження в галузі науки державного управління.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження проводилося в межах комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентові України «Державне управління та місцеве самоврядування» (ДР № 0119U002827) у рамках науково-дослідної роботи кафедри інформаційної політики та цифрових технологій за темою: «Інформаційно-комунікативна складова публічного управління: навчально-методичні розробки» (ДР № 0117U002858). Внесок автора полягає в обґрунтуванні інструментів цифрової участі в публічному управлінні.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є теоретичне обґрунтування механізмів формування цифрової партисипації в публічному управлінні та надання рекомендацій стосовно їх практичного впровадження в Україні. Для досягнення мети було поставлено такі *завдання*:

- розкрити сутність, значення та роль участі громадян у реалізації публічної влади, а також сформувати понятійно-категорійний апарат партисипативної сфери публічного управління;
- проаналізувати моделі взаємодії «влада-громада» в публічному управлінні, узагальнити можливості та наслідки їх застосування;
- визначити основні засади нормативно-правового забезпечення механізмів цифрової партисипації та шляхи його подальшого вдосконалення в Україні;
- узагальнити зарубіжний досвід упровадження цифрової участі в публічному управлінні та встановити можливі тенденції її подальшого розвитку;
- обґрунтувати механізми налагодження взаємодії органів публічної влади та громадян шляхом посилення впливу недержавних організацій;
- запропонувати цифрові форми та інструменти залучення громадян до процесів вироблення управлінських рішень на центральному й місцевому рівнях.

Об'єкт дослідження – цифрова партисипація у публічному управлінні.

Предмет дослідження – механізми формування цифрової партисипації у публічному управлінні.

Методи дослідження. Для вирішення завдань, поставлених у дисертаційному дослідженні, було використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема такі, як: аналітичний, структурний, аксіологічний, системний, які були застосовані в дослідженні функціонування існуючого інструментарію цифрової участі та партисипативних процесів. Порівняльний метод дослідження було застосовано для виявлення спільних і відмінних рис нормативно-правового забезпечення сфери цифрової демократії, метод моделювання – для розроблення моделі екосистеми цифрової партисипації та моделі рівноваги важелів комунікативного впливу її суб'єктів, семантико-етимологічний метод – для формулювання трактувань базових термінів понятійно-категорійного апарату партисипативної сфери публічного управління. При розробці рекомендацій щодо вдосконалення механізмів формування цифрової партисипації в публічному

управлінні було використано метод абстрагування, формалізації та узагальнення. Інформаційну базу дослідження становлять вітчизняні та зарубіжні правові акти, методичні матеріали, теоретичні розробки та статистичні дані.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні механізмів формування цифрової партисипації в публічному управлінні та наданні рекомендацій стосовно їх практичного впровадження в Україні. Зокрема, у дисертаційній роботі:

уперше: запропоновано модель екосистеми цифрової партисипації, сутність якої полягає в налагодженні спільної взаємодії «влада – громадяни» засобами діджитальних технологій з метою забезпечення життєдіяльності країни, регіону, міста, району та селища, а її практична реалізація здійснюватиметься шляхом застосування трьох базових механізмів: нормативно-правового (легітимізація процесу цифрової участі від початкового етапу інформування до етапу прийняття управлінських рішень та партнерства в процесі його практичного впровадження), організаційно-супровідного (промоції – залучення до процесів прийняття рішень, анімації – супровід процесів, а також можливості впливати на подальший розвиток продукту партисипації) та ресурсно-технологічного (забезпечення наявності належної програмно-технічної бази, що сприятиме створенню й розвитку інструментів цифрової демократії);

удосконалено:

– інструментарій налагодження взаємодії місцевої влади та громадян шляхом запровадження інструментів функціонування цифрової партисипації через залучення інститутів громадянського суспільства (недержавних організацій), що сприятиме залученню більшості членів територіальних громад до процесів прийняття управлінських рішень, при цьому інструменти функціонування цифрової партисипації розробляються та застосовуються безпосередньо як органами публічної влади для прямої взаємодії з громадянами, так і громадськими організаціями для спрямування громадян на налагодження з ними зворотного зв'язку;

– засоби залучення інститутів громадянського суспільства через: розробку та застосування інструментів (дизайну) цифрової партисипації для підвищення рівня цифрової компетентності населення; використання анімацій постійного залучення громадян та реалізації адвокацій щодо їх просування для спрощення та здешевлення процесів вироблення управлінських рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування за рахунок вирішення багатьох організаційних та фінансових проблем недержавними організаціями;

– підходи до створення та ефективного впровадження цифрової участі на місцевому рівні в Україні через застосування: інтегрованого підходу, в рамках якого місцевий рівень цифрової демократії інтегрується до національного рівня через єдині цифрові платформи, інструменти та рішення для громади, регіону та країни в цілому; автономного підходу, в межах якого формуються власні рішення (застосовуються автономні ресурси) для кожного рівня громади та владних повноважень. Для обох підходів існує потреба у формуванні єдиних норм та практик (стандартів) розробки нормативних документів, єдиних наборів та баз

даних, а також єдиних норм, що регламентують цифрові компетенції на всіх рівнях запровадження цих інструментів;

набули подальшого розвитку:

– партисипативні процеси в публічному управлінні завдяки їх трансформації на центральному та місцевому рівнях з електронної демократії в цифрову шляхом повсюдного запровадження в Україні діджитальних форм та інструментів залучення громадян до процесів прийняття управлінських рішень, що потребує ухвалення системних правових документів, запровадження сталих інституцій;

– понятійно-категорійний апарат партисипативної сфери публічного управління, зокрема в частині введення в науковий обіг авторських дефініцій: «цифрова демократія – набір цифрових інструментів, принципів та підходів, пов'язаних з організацією демократичних процесів управління спільнотою, громадою, державою» та «цифрова партисипація (участь) – спосіб залучення громадян до прийняття рішень у сфері публічного управління засобами цифрових інструментів, систем та сервісів».

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні пропозицій та рекомендацій щодо застосування механізмів цифрової участі громадян у державному управлінні. Основні теоретичні положення, запропоновані висновки та рекомендації дисертаційного дослідження використано:

– Державним агентством з питань електронного урядування України при розробці проєкту Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронної демократії на 2019–2020 роки, схваленого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. № 405-р, зокрема враховано рекомендації щодо впровадження цифрової демократії та цифрової партисипації на основі аналізу зарубіжного досвіду (довідка № 9/04-21562 від 09 квітня 2019 року);

– Виконавчим комітетом Вінницької міської ради при розробці Концепції цифрової партисипації Вінницької міської об'єднаної територіальної громади на 2019–2025 роки, яка була затверджена рішенням Вінницької міської ради від 26 квітня 2019 р. № 1730, зокрема використано авторську модель залучення мешканців до процесу прийняття рішень, що сприятиме прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування (довідка про впровадження № 01-00-014-20112 від 22 квітня 2019 року);

– Вінницькою обласною державною адміністрацією при розробці проєкту Регіональної програми інформатизації Вінниччини, в тому числі запропоновані механізми формування цифрової участі на місцевому та регіональному рівнях були використані для сприяння формуванню якісного діалогу та співвідповідальності мешканців територіальних громад за процеси прийняття рішень (довідка № 01.01-68/2211 від 09 квітня 2019 року);

– Громадською організацією «Подільська агенція регіонального розвитку» під час експертного супроводу розробки Концепції цифрової партисипації Вінницької міської об'єднаної територіальної громади та діяльності щодо застосування механізмів налагодження взаємодії місцевої

влади та громадян через посилення впливу на громадську активність (довідка про впровадження № 04-5/04/04/2019 від 04 квітня 2019 року).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним науковим дослідженням. Висновки та рекомендації належать особисто авторові дисертації. У працях, виданих у співавторстві, особистий внесок здобувача полягає: в науковому обґрунтуванні важливості формування нормативно-правової бази у сфері цифрової демократії та цифрової партисипації на місцевому та регіональному рівнях [3]; в аналізі тенденцій розвитку партисипативних трансформацій від електронної до цифрової демократії [4]; в обґрунтуванні необхідності впровадження в Україні моделі цифрової участі як ефективного інструменту взаємодії між владою та громадянами [6; 8].

Апробація результатів дисертації здійснювалася на науково-практичних конференціях: міжнародних науково-практичних конференціях: «Сутність та перспективи впровадження електронної демократії в Україні» (Вінниця, 2016); «Наукові проблеми державотворення України (Вінниця, 2017); V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Міждисциплінарні дослідження актуальних проблем застосування інформаційних технологій в сучасному світі» «Глушковські читання» (Київ, 2016); щорічних всеукраїнських науково-практичних конференціях за міжнародною участю: «Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку» (Київ, 2018); «Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів» (Київ, 2019).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 10 наукових праць, у тому числі: 4 статті у наукових фахових виданнях з державного управління, 1 – в зарубіжному науковому періодичному виданні, 5 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 212 сторінок, з них основного тексту – 183 сторінки. Робота містить 14 рисунків, 5 таблиць та 2 додатки. Список використаних джерел складається з 204 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дисертації; сформульовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів дослідження; наведено інформацію щодо їх апробації й публікації.

У **першому розділі** – *«Теоретико-методологічні засади цифрової партисипації у публічному управлінні»* – розглянуто становлення концепту «партисипації» в системі публічного управління; проаналізовано існуючі моделі взаємодії між владою та громадою; сформовано понятійно-категорійний апарат науки державного управління у сфері цифрової партисипації.

Розглянуто концепт партисипації як базовий елемент взаємодії між органами влади та громадянами. Обґрунтовано, що якісний рівень участі громадян у публічному управлінні залежить від готовності органів влади до постійної взаємодії з населенням, активної позиції самих громадян та наявності ефективних механізмів як цифрової, так і їх фізичної участі в процесах ідентифікації проблем, пошуку та впровадженні спільно обраних оптимальних варіантів ухвалення управлінських рішень. Установлено, що процес цифрової партисипації стимулює можливості громадян впливати на існуючий процес управління, а також формує розуміння процесів, які існують у суспільстві.

Доведено доцільність застосування в партисипативних процесах в Україні принципів взаємодії з громадськістю, які ефективно впроваджені в європейських партисипативних процесах, а саме: довіри, загальної доступності, зворотного зв'язку, координації, передбачуваності та поваги до загальних інтересів. Зазначено, що ефективність упровадження цих принципів у цифрові партисипативні процеси України можлива лише за наявності відповідних умов: права кожного громадянина брати участь у процесі прийняття рішень у всіх сферах, які безпосередньо впливають на життя людей, та за умови розуміння важливості такої взаємодії.

Проаналізовано філософський (етичний), інтерпретаційний, критичний та діалоговий дискурси партисипативних процесів у публічному управлінні та зазначено, що їх розуміння дає можливість органам влади сприяти розвитку цифрової участі через уявлення про цільову аудиторію, прозорість діалогу, його мотиви та причини, формування причинно-наслідкових зв'язків та пошуку консенсусу для всіх залучених учасників суспільно-владних відносин.

Узагальнено світовий досвід упровадження управлінської, консультаційної та партисипативної моделей взаємодії між владою та громадою. Зазначено, що на основі партисипативної моделі в публічному управлінні здійснено поступовий перехід від сприйняття органами влади громадянина як об'єкта, на якого спрямовуються послуги, до суб'єкта, який є повноправним партнером у формуванні державної політики, розробці рішень та їх подальшому впровадженні.

Зазначено, що готовність органів влади долучатися до прозорих процесів управління стимулюватиме громадян до вирішення питань, що стосуються їх повсякденного життя. Обґрунтовано необхідність постійного процесу комунікації і висвітлення кожного з етапів цифрової партисипації, що стимулюватиме як представників органів публічної влади до покращання результатів діяльності, так і самих громадян, які зможуть спостерігати зміни в існуючих суспільних процесах.

Доведено, що цифрові технології дають можливість досягти якісно нового рівня взаємодії між владою та громадою завдяки таргетуванню цільової аудиторії та залученню більшої кількості активних та свідомих громадян до постійної роботи через застосування діджитальних технологій. Такий процес є поступальним, адже чим більше громадян будуть залучені до прийняття рішень, тим більше неактивних, але свідомих громадян на прикладі успішних історій розвитку населеного пункту чи держави долучатимуться до процесів сталої та ефективної взаємодії з органами влади.

Сформульовано визначення термінів «громадська участь», «партисипативна культура», «партисипативне управління», «електрона участь», «цифрова партисипація (участь)», «цифрова демократія», які є базовими складовими понятійно-категорійного апарату науки державного управління у сфері цифрової демократії.

У **другому розділі** – *«Сучасний стан застосування електронної демократії у державному управлінні та місцевому самоврядуванні»* – проаналізовано особливості нормативно-правового забезпечення сфери електронної демократії та визначено основні засади й особливості застосування її інструментів в Україні; узагальнено зарубіжний досвід становлення й розвитку цифрової участі громадян у публічному управлінні в контексті посилення державно-громадської взаємодії та запропоновано модель екосистеми цифрової партисипації.

Установлено основні засади нормативно-правового забезпечення формування державної політики у сфері електронної демократії в Україні, які полягають у розробці Зеленої книги державної політики у сфері електронного урядування та Білої книги з електронної демократії, а також Дорожньої карти розвитку електронної демократії, які стали основою для створення Концепції розвитку електронної демократії в Україні на 2017–2020 роки та двох планів заходів з її реалізації. З'ясовано, що нормативно-правова база у сфері цифрової партисипації потребує ґрунтовного доопрацювання. Чинні документи заклали підґрунтя для розвитку цифрових процесів залучення громадян до розробки і впровадження стратегічних та операційних рішень на різних рівнях. Наголошено на необхідності створення екосистем цифрової партисипації для територіальних громад на основі єдиної загальнонаціональної концепції та існуючих пілотних регіональних та місцевих концепцій із використанням додаткових рекомендацій відповідно до потреб конкретного населеного пункту.

Доведено, що існує два підходи щодо трансформації електронної демократії в цифрову. Перший – це інтегрований підхід, у рамках якого локальний або регіональний рівень інтегрується до національного рівня через єдині цифрові платформи, інструменти і рішення для громади, регіону та України в цілому. Другий підхід є автономним, у межах якого на базі загальнонаціонального законодавства формулюються власні рішення (автономні ресурси) для кожного територіального рівня громади та владних повноважень.

Зазначено, що належне функціонування інструментів цифрової участі громадян у публічному управлінні неможливе без існування належного рівня ІТ-інфраструктури, наявних цифрових інструментів, розуміння самого поняття та наявності цифрових компетенцій. Для подолання цифрового виключення населення із партисипативних процесів запропоновано: застосовувати додаткові технічні можливості залучення громадян до інтернету (розширення широкосмугового покриття); знизити рівень цифрової неграмотності шляхом підвищення загального рівня цифрової компетентності громадян (проведення освітніх заходів, тренінгів, семінарів та публічних дискусій); популяризувати

ефективність використання наявних інструментів цифрової партисипації через демонстрацію успішних прикладів впливу на владу (комунікативні кампанії).

Проаналізовано зарубіжний досвід упровадження інструментів цифрової участі в публічному управлінні та розглянуто перспективи розвитку цього процесу в Україні. Доведено, що створення ініціатив, які дають змогу залучати громадян до процесів прийняття управлінських рішень, дають можливість налагоджувати взаємодію між владою та громадою. В результаті аналізу зарубіжного досвіду виявлено глобальну тенденцію до формування процесів цифрової партисипації, які полягають у тому, що більшість країн ЄС та США створює інтегровані платформи одночасного поєднання різних онлайн та фізичних заходів, які стимулюють залучення більшої кількості громадян без застосування додаткових ресурсів з пошуку потрібних інструментів. У разі системного впровадження партисипативних підходів відбувається синергія думок і ресурсів громадян та влади, що підвищує рівень життєдіяльності суспільства.

Установлено, що на місцевому рівні інтерактивні партисипативні інструменти можуть бути ефективними лише за умови підтримки органів місцевого самоврядування та існування реального діалогу між владою та громадою, а також за наявності відповідного фінансування та анімації для залучення громадян до процесів прийняття консолідованих рішень.

Запропоновано модель екосистеми цифрової партисипації (див. рис. 1), сутність якої полягає в налагодженні спільної взаємодії «влада – громадяни» засобами діджитальних технологій з метою забезпечення ефективної життєдіяльності країни, регіону, міста, району та селища, а її практична реалізація здійснюватиметься шляхом застосування трьох базових механізмів: нормативно-правового, організаційно-супровідного та ресурсно-технологічного.

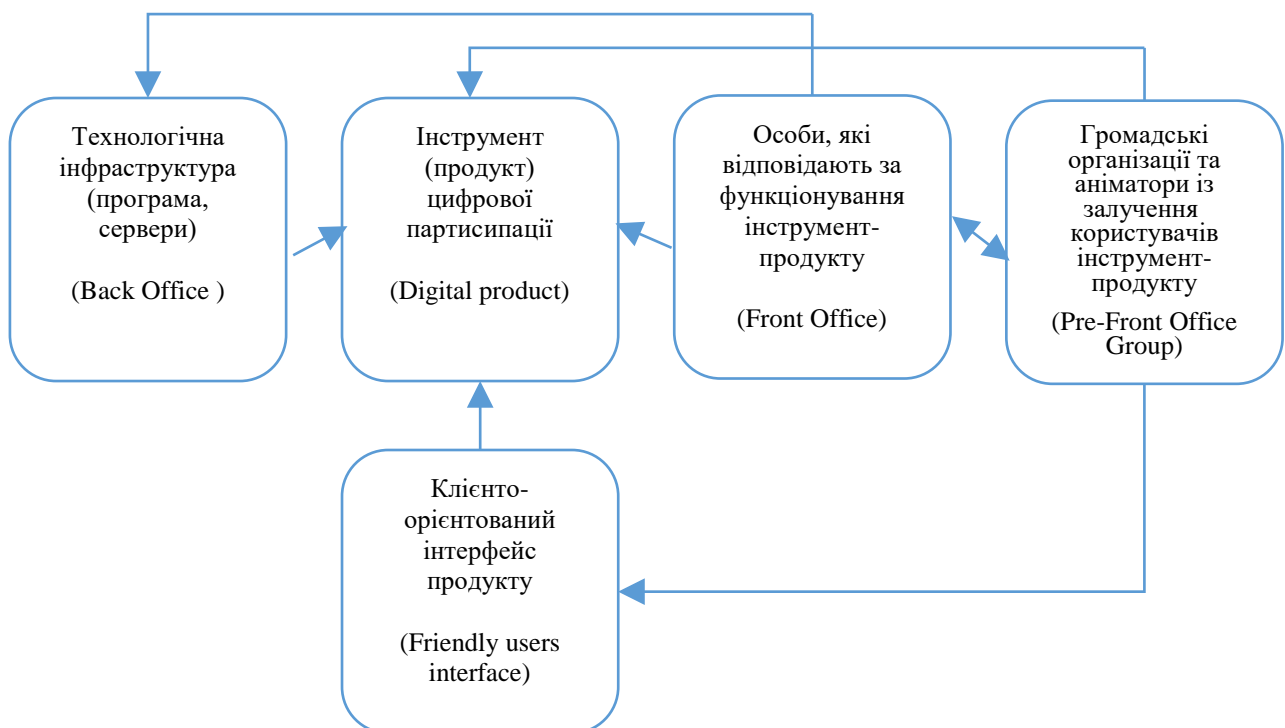

Рис.1. Модель екосистеми цифрової партисипації

Особливістю моделі є можливість залучення аніматорів партисипативних процесів (представників громадських організацій) до ухвалення управлінських рішень, співвідповідальності та співпричетності за процеси їх прийняття, що відповідатиме запитам суспільства та створюватиме підґрунтя для формування репрезентативних сценаріїв вирішення проблем на центральному, регіональному та місцевому рівнях.

У **третьому розділі** – *«Удосконалення механізмів формування цифрової партисипації у публічному управлінні»* – запропоновано організаційно-правові механізми трансформації електронної демократії в цифрову на місцевому рівні; виокремлено інституційні механізми налагодження взаємодії місцевої влади та громадян через посилення впливу недержавних організацій; визначено цифрові методи, форми та інструменти залучення громадян до процесів прийняття управлінських рішень (на прикладі міста Вінниця).

Зазначено, що феномен виникнення цифрової партисипації пов'язаний з актуалізацією участі громадян за їх ініціативою у формуванні та реалізації державної політики, розвитку державного управління та місцевого самоврядування, що передбачає інтерактивну взаємодію суб'єктів прийняття управлінських рішень із застосуванням цифрових технологій у кіберпросторі за встановленими правилами та нормами цифрової гігієни.

Обґрунтовано, що регіональні чи муніципальні (місцеві) концепції цифрової демократії повинні стати такими правовими актами, які будуть визначати ефективні механізми цифрової партисипації. З цією метою було визначено принципи та запропоновано рекомендації щодо їх розробки, а саме:

1) принцип наявності груп експертів, які відслідковуватимуть тенденції розвитку цифрових трансформацій;

2) безпековий принцип розвитку цифрової демократії, який повинен бути задіяним для забезпечення владою захисту персональних даних;

3) принцип трансформацій (когнітивна складова еволюції розвитку партисипативних трансформацій), за якого електронна демократія перетворюється в цифрову (важливим у розробці інструментів цифрової демократії є підхід, у межах якого інноваційний інструментарій повинен сприяти розумінню громадянами того, як функціонує влада, процесів ухвалення управлінських рішень і того, яким чином краще раціоналізувати адміністративні процеси);

4) принцип технологічності, за якого відбувається формування цілісних цифрових платформ з єдиною точкою доступу до контенту, різноманітних сервісів та інструментів цифрової участі, що заощаджуватиме час отримання послуг (конкретної вигоди) споживачами сервісної діяльності, що сприятиме підвищенню рівня взаємодії між сервісами та інструментами цифрової партисипації різних територіальних громад на горизонтальному рівні, а також забезпечуватиме обмін даними між ними через уніфікований перелік інструментів, уніфікацію підходів до їх реалізації, створення єдиних девелоперських центрів для цифрових сервісів та розробки єдиних партисипативних стандартів.

Акцентовано увагу на відсутності стандартизованих критеріїв ефективності реалізації цифрової участі, оцінка яких повинна містити

різноманітні суб'єктивні оцінки різних учасників та багатьох складових елементів забезпечення цифрової партисипації.

Запропоновано низку рекомендацій щодо вдосконалення механізму налагодження взаємодії місцевої влади та громадян шляхом посилення впливу недержавних організацій, формування наскрізної вертикалі реалізації державної політики у сфері цифрової партисипації, розробки єдиних стандартів та підходів до створення інструментів цифрової демократії на всіх управлінських рівнях.

Доведено доцільність залучення до партисипативних процесів інститутів громадянського суспільства, завдяки яким взаємодія органів влади з мешканцями населеного пункту або населенням усієї держави відбувається через використання розширеного спектру інструментів/засобів цифрової демократії та впливає на зниження їх вартості та ефективності розподілу функцій між суб'єктами цифрової партисипації.

Проаналізовано функціонування інструментів цифрової демократії в місті Вінниця відповідно до запропонованої моделі екосистеми цифрової партисипації. Зазначено, що інституційно кожен інструмент має технологічну інфраструктуру, а також особу чи групу осіб, які відповідають за створення та реалізацію (функціонування) інструмент-продукту. Проте зважаючи на те, що змінюються запити і потреби громадян та відбувається еволюція технологій, у процесі реалізації було запроваджено такі дві складові моделі, які не застосовувалися в інших містах та регіонах, а саме: «user friendly interface» – інтерфейс, який буде орієнтований на користувача (співтворця змін – розумного мешканця, який бажає впливати на процеси прийняття рішень) з урахуванням безпеки персональних даних; «pre-front-office group» – група осіб, які стимулюють залучення мешканців до процесів прийняття управлінських рішень, а отже, до використання інструментів цифрової демократії (компонент, який пропонується для того, щоб влада отримала ефективний зворотний зв'язок від громадян).

Цифрова демократія спрямована на те, щоб від анонітного або невизначеного споживача переходити до відповідального свідомого користувача, який знає існуючі проблеми та готовий долучатися до їх вирішення. Тому якісне формування взаємодії суб'єктів партисипації досягається через залучення інститутів громадянського суспільства завдяки готовності органів влади бути відкритими та невід'ємними елементами ефективності цифрової участі.

Обґрунтовано, що для ефективного функціонування цифрової демократії її інструменти й засоби повинні відповідати сучасним потребам у розвитку цифрової економіки. Поряд з технологічною складовою виробництва та споживання цифрових технологій під цим розуміється обмін цифровою інформацією, стимулювання активізації процесів доступу до відкритих даних з дотриманням при цьому основних принципів, у тому числі захисту прав людини, безпеки в мережі «Інтернет» та ін. Саме цифрова економіка може надати потрібні для цього ресурси та на умовах партнерства залучити інструменти цифрової демократії. Людина повинна сприйматися не тільки як користувач смартфона, а і як користувач середовища і суб'єкт суспільно-політичних відносин. Основним підходом до розбудови цифрового суспільства

в Україні повинна бути орієнтація на людину, яка прагне підвищувати рівень своєї цифрової компетентності, долучатися до існуючих управлінських процесів, тобто стати професійним багатофункціональним користувачем-учасником, а не просто користувачем-споживачем сервісів смартфону.

Визначено дієві цифрові форми та ефективні інструменти залучення громадян до процесів публічного управління на основі розробленої моделі рівноваги важелів комунікативного впливу суб'єктів цифрової партисипації. Модель включає суб'єктів процесів партисипації як важелів комунікативного впливу (громадян, органи публічної влади), міжсуб'єктну комунікацію та цифрові інструменти партисипації, які застосовуються для оптимізації потреб і вирішення проблем налагодження взаємодії (діалогу) влади та громадян у процесі ухвалення управлінських рішень. Модель демонструє, що у взаємодії органів влади важливим є інструментарій цифрової партисипації, а також постійна комунікація, яка підтримує рівновагу в цих відносинах. Указана модель формує підхід, за якого використання інструменту цифрової партисипації надає можливість громадянину й органам влади перебувати в одній управлінській площині, що сприятиме ефективності механізмів прийняття рішень та застосуванню інструментів цифрової партисипації. Розроблено алгоритм застосування інструментів цифрової партисипації для забезпечення процесу ефективної взаємодії між громадянами та органами влади.

Запропоновано практичні рекомендації органам публічної влади щодо формування та реалізації інструментів цифрової партисипації, які сприятимуть виробленню належних управлінських рішень на центральному й місцевому рівнях.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено нове наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні механізмів формування цифрової партисипації у публічному управлінні та виробленні рекомендацій стосовно їх практичного впровадження в Україні. Відповідно до результатів проведеного дослідження було сформульовано такі висновки.

1. Розкрито сутність, значення та роль партисипації в реалізації публічної влади, в результаті чого з'ясовано, що участь громадян є важливим елементом взаємодії з органами влади. Якісний рівень участі громадян у процесах вироблення рішень залежить від готовності органів влади до постійної взаємодії, активної позиції самих громадян та сформованих механізмів як цифрової, так і фізичної участі в процесах ідентифікації проблеми, пошуку рішень та спільних механізмів їх реалізації. Проаналізовано філософський (етичний), інтерпретаційний, критичний та діалоговий дискурси партисипативних процесів та зазначено, що їх розуміння дає можливість органам влади сприяти розвитку процесів цифрової участі через створення уявлення про цільову аудиторію, прозорість діалогу, його мотиви та причини, формування причинно-наслідкових зв'язків та шляхом пошуку консенсусу для всіх залучених учасників комунікативного процесу.

Сформульовано базові терміни понятійно-категорійного апарату партисипативної сфери публічного управління та запропоновано їх авторське тлумачення: «громадська участь – свідома участь, пов'язана з розподілом відповідальності за існуючі процеси в управлінні спільнотою, громадою, державою»; «партисипативне управління – управління, що базується на відповідальному розподілі прийняття рішень як управліннями, так і кінцевими користувачами»; «партисипативна культура – система стандартів, підходів та філософій, в основу якої покладено деліберативну демократію, що формує рівень взаємовідносин, пов'язаних із запровадженням відповідальної участі у житті спільноти, громади, країни»; «цифрова демократія – набір цифрових інструментів, принципів та підходів, пов'язаних з організацією демократичних процесів управління спільнотою, громадою, державою»; «цифрова партисипація (участь) – спосіб залучення громадян до прийняття рішень у сфері публічного управління засобами цифрових інструментів, систем та сервісів»; «електронна участь – участь громадян, пов'язана з розподілом відповідальності за сервісні процеси в управлінні спільнотою, громадою, державою, яка здійснюється за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій».

2. Проаналізовано управлінську, консультаційну та партисипативну моделі взаємодії «влада-громада» в публічному управлінні та узагальнено можливості й наслідки їх застосування. Доведено, що в епоху цифрових трансформацій вищезазначені моделі взаємодії між владою та громадою використовуватимуться як функції належного врядування, а саме: управлінська модель – для загальної координації функціонування екосистеми цифрової партисипації; консультаційна модель – для забезпечення якісного зворотного зв'язку та розробки сценаріїв вирішення проблемних питань; партисипативна модель – для постійної співпраці між органами влади та громадянами, а також для їх залучення.

3. Визначено основні засади нормативно-правового забезпечення механізмів цифрової партисипації у сфері електронної демократії, які сформульовано в Зеленій книзі державної політики у сфері електронного урядування, Білій книзі з електронної демократії, а також у Дорожній карті розвитку електронної демократії. Всі вищезазначені документи стали основою для розробки Концепції розвитку електронної демократії в Україні на 2017–2020 роки та двох планів заходів з її реалізації, що стали практикою спільної розробки документа громадськістю та представниками влади, як і низка пілотних місцевих та регіональних концепцій у сфері цифрової демократії. Доведено, що нормативно-правова база у сфері цифрової партисипації в Україні потребує подальшого розвитку та вдосконалення, оскільки існуючі документи заклали лише підґрунтя для впровадження цифрових трансформацій щодо залучення громадян до розробки та впровадження управлінських рішень.

4. Узагальнено зарубіжний досвід упровадження цифрової участі в публічному управлінні, що дало змогу продемонструвати можливості запровадження діджитальних ініціатив в Україні для сприяння залученню громадян до процесів вироблення управлінських рішень та налагодження ефективної взаємодії між владою та громадою. Визначено низку тенденцій у

формуванні процесів цифрової партисипації та її подальшого розвитку в Україні, а саме: створення інтегрованих цифрових платформ, які стимулюють залучення більшої кількості громадян, при цьому не вимагаючи значних зусиль щодо пошуку потрібного інструменту, адже все перебуває в межах однієї платформи; поєднання онлайн та фізичних заходів щодо якісної участі на місцевому рівні членів територіальних громад у процесах прийняття рішень.

Зазначено, що зарубіжний досвід демонструє важливість зосередження уваги на питанні цифрової участі громадян на державному рівні, адже в разі системного впровадження партисипативних підходів відбувається синергія думок та ресурсів, що підвищує рівень їхнього життя.

Обґрунтовано, що інструменти цифрової демократії, які впроваджуються в містах, можуть бути ефективними лише в тому разі, якщо підтримуються органами місцевого самоврядування та існує реальний діалог між владою й громадою, а також є відповідне фінансування та анімація для залучення мешканців до процесів прийняття управлінських рішень.

Для покращання цифрової участі в Україні запропоновано та обґрунтовано необхідність створення екосистем цифрової партисипації на центральному, регіональному та місцевому рівнях, базуючись на загальнонаціональній концепції та пілотних концепціях із урахуванням потреб кожного конкретного населеного пункту.

Доведено, що для ефективного функціонування екосистеми цифрової партисипації лише сформувавши нормативно-правову базу недостатньо, натомість важливим аспектом є розробка цифрових інструментів відповідно до потреб та запитів громадян, а також постійний супровід процесів цифрової партисипації. Метою запропонованої моделі екосистеми цифрової партисипації є налагодження спільної взаємодії «влада – громадяни» засобами діджитальних технологій з метою забезпечення ефективної життєдіяльності країни, регіону, міста, району та селища, а її практична реалізація здійснюватиметься шляхом застосування трьох базових механізмів:

- нормативно-правового (легітимізація процесу цифрової участі від початкового етапу інформування до етапу прийняття управлінських рішень та партнерства в процесі його практичного впровадження);

- організаційно-супровідного (промоції – залучення до процесів прийняття рішень, анімації – супровід процесів, а також можливості впливати на подальший розвиток продукту партисипації);

- ресурсно-технологічного (забезпечення наявності належної програмно-технічної бази, що сприятиме створенню й розвитку інструментів цифрової демократії);

5. Обґрунтовано механізми налагодження взаємодії органів публічної влади та громадян шляхом посилення впливу недержавних організацій через: формування наскрізної вертикалі інститутів реалізації державної політики у сфері цифрової партисипації, завдяки чому стане можливим визначити напрями розвитку суспільно-владних відносин, здійснити розрахунок необхідних ресурсів, стимулювати включення громадян до процесів вироблення державної політики в

інших сферах, що дасть змогу долучити різних стейкхолдерів; стимулювання залучення громадян до формування державної політики цифрового розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях; удосконалення інструментарію цифрової демократії, ініціювання законодавчих змін та запровадження світових технологічних трендів цифрової участі; посилення впливу представників громадянського суспільства на суб'єктів реалізації державної політики як ключових акторів-тригерів сучасних трансформаційних змін у сфері цифрової партисипації; формування єдиних стандартів та підходів до створення нових форм цифрової демократії на всіх управлінських рівнях для забезпечення доступу громадян, універсалізації продуктів сервісної діяльності, а також їх якісного використання в публічному управлінні.

Доведено доцільність залучення до цифрових партисипативних процесів інститутів громадянського суспільства, завдяки яким взаємодія органів влади з мешканцями населеного пункту або населенням усієї країни відбуватиметься через використання розширеного спектру інструментів/засобів цифрової демократії, впливатиме на зниження їх вартості (за рахунок зменшення матеріальних і нематеріальних ресурсів) та підвищуватиме ефективність розподілу функцій між суб'єктами цифрової партисипації.

Установлено, що саме за рахунок інститутів громадянського суспільства (недержавних організацій) у рамках цифрової участі здійснюються актуальна розробка та належний дизайн партисипативних інструментів, забезпечується навчання громадян щодо їх використання, а також проводиться анімація (діяльність з постійного залучення громадян) та адвокасі (просування) щодо використання цих інструментів.

6. Запропоновано цифрові форми та інструменти залучення громадян до процесів публічного управління на основі розробленої моделі рівноваги важелів комунікативного впливу суб'єктів цифрової партисипації, яка регулюватиме налагодження взаємодії (діалогу) влади та громадян під час вироблення управлінських рішень. За допомогою моделі сформовано підхід, за якого використання інструменту цифрової участі дає можливість громадянину й органам влади перебувати в одній управлінській площині, що сприятиме підвищенню ефективності партисипативних процесів.

Визначено алгоритм застосування інструментів цифрової партисипації для забезпечення процесу ефективної взаємодії між громадянами та органами місцевої влади, який передбачає:

- здійснення аналізу проблем громадян через соціологічні дослідження, фокус-групові опитування, онлайн-опитування та ін.;
- проведення спільних заходів щодо можливостей та функціонування інструментів цифрової партисипації;
- підготовку дизайну інструменту цифрової партисипації під конкретний запит громадян, зокрема щодо процедури, процесу реалізації та конкретних соціальних груп, на які орієнтований конкретний інструмент (у тому числі для осіб з інвалідністю, молодь, організації, які сприяють формування процесів прийняття рішень конкретної громади);

- розробку цифрового інструментарію та розбудову його архітектури;
- інтеграцію суміжних партисипативних інструментів для взаємодії з іншими компонентами сфери цифрового врядування;
- оцінку ефективності сервісної діяльності органів влади в процесі застосування партисипативних інструментів;
- формування на основі існуючих інструментів електронної демократії нового цифрового інструменту партисипативної взаємодії між владою і громадою.

На етапі формування і розробки цифрових партисипативних інструментів центральним органам виконавчої влади рекомендується:

- залучати широке коло стейкхолдерів до розробки дизайну;
- забезпечити узгодженість стосовно функціонування та вартості управління цифровим інструментом з боку органів місцевого самоврядування перед його впровадженням;
- забезпечити наявність фронт-офісу та принципу універсальності продукту як основи для його розробки.

На етапі впровадження (реалізації) цифрових партисипативних інструментів органам державної влади та органам місцевого самоврядування рекомендується:

- проводити тестування, коригування та їх адаптацію відповідно до потреб громадян;
- популяризувати інструмент для окремих таргетованих груп та для всієї цільової аудиторії;
- формувати та поширювати інформацію про успішні кейси та практики функціонування інструментів цифрової участі;
- сприяти унормуванню інструментів цифрової демократії, зокрема в нормативно-правових документах (стратегіях, програмах, положеннях та ін.) органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- розробити план «життєвого циклу» інструменту, в тому числі із проведенням анімаційних процесів (створення подій і включення цих подій у процес користування інструментом); формуванням сталих інформаційних приводів (створення робочих груп з удосконалення інструменту, адаптації до місцевих умов тощо); навчанням як представників органів місцевого самоврядування, так і членів територіальних громад щодо використання інструментів цифрової партисипації та поширення нового досвіду стосовно їх модернізації; організацією робочих зустрічей щодо розробки нових партисипативних сервісів, розширення функцій і покращання інтерфейсу цифрових інструментів; створенням локальних груп активностей, які спільно працюватимуть над супроводом та поширенням цих інструментів;
- створити умови для інтеграції інструменту цифрової партисипації в національні, регіональні та місцеві системи реалізації цифрової демократії відповідно до єдиних стандартів та підходів;
- реплікувати, запустити та впровадити створені інструменти цифрової партисипації на інших територіях відповідно до досягнень пілотних проєктів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Левченко О. Інституційні засади моніторингу й оцінювання електронної участі громадян в Україні. *Теоретичні та прикладні питання державотворення* : електрон. наук. фах. вид. 2017. Вип. 21. С. 76–84. URL : <http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/E-21.pdf>
2. Левченко О. Прикладні аспекти реалізації політики електронної демократії в Україні: проблематика інформаційного виключення. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. Вип. 1 (73). С. 73–76.
3. Levchenko, O., Ryzhenko, O., Sakalosh, S. Digital participation: management and legal framework. *European Cooperation*. 2019. Vol. 2 (42). P. 88–98.
4. Карпенко О., Левченко О., Сакалош С. Партисипативні трансформації на місцевому рівні: електронна та цифрова демократія. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. пр. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2019. Вип. 1 (77). С. 111–115.
5. Левченко О. Моніторинг та оцінювання реалізації партисипативних бюджетів в Україні. *Інвестиції: практика та досвід* : наук.-практ. журн. 2019. № 12. С. 131–136.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

6. Левченко О. В., Сакалош С. Є. Причини проблемної демократії в е-процесах прийняття рішень. *Сутність та перспективи впровадження електронної демократії в Україні* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Вінниця, 15 листоп. 2016 р.) / М-во освіти і науки України, Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця : ВНТУ, 2017. С. 22–24. URL : <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/e-democracy/e-democracy2016/paper/viewFile/1719/1402>
7. Левченко О. В. Проблеми е-демократії в країні з високим рівнем інформаційного виключення на прикладі України. *Міждисциплінарні дослідження актуальних проблем застосування інформаційних технологій в сучасному світі. Глушковські читання* : V Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 24 листоп. 2016 р.) : зб. матеріалів / уклад. : А. А. Мельниченко та ін. ; М-во освіти і науки України, Ін-т вищ. керів. кадрів Нац. акад. держ. упр. при Президентові України та ін. Київ : Ice-Print, 2016. С. 28–29.
8. Левченко О. В., Сакалош С. Є. Основні засади і особливості застосування інструментів електронної демократії. *Наукові проблеми державотворення України* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Вінниця, 7–8 листоп. 2017 р.) : електрон. мереж. наук. вид. / М-во освіти і науки України, Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця : ВНТУ, 2017. С. 25–28. URL : https://conferences.vntu.edu.ua/public/files/e-democracy/2017-democracy_netpub.pdf
9. Левченко О. В. Концепція розвитку цифрової (електронної) демократії як стратегічний напрям сталого розвитку України. *Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку* : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяч. 100-річчю держ. служби в

Україні (Київ, 25 трав. 2018 р.) : у 5 т. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2018. Т. 3. С. 109–111.

10. Левченко О. В. Розвиток цифрової демократії на місцевому рівні. *Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів* : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 24 трав. 2019 р.) : у 5 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2019. Т. 4. С. 55–57.

АНОТАЦІЯ

Левченко О. В. Механізми формування цифрової партисипації у публічному управлінні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 «Механізми державного управління». – Національна академія державного управління при Президентові України, Київ, 2020.

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне обґрунтування механізмів формування цифрової партисипації в публічному управлінні та сформульовано рекомендації стосовно їх практичного впровадження в Україні. Запропоновано модель екосистеми цифрової партисипації, сутність якої полягає в налагодженні спільної взаємодії «влада – громадяни» засобами діджитальних технологій з метою забезпечення життєдіяльності країни, регіону, міста, району та селища, а її практична реалізація здійснюватиметься шляхом застосування трьох базових механізмів: нормативно-правового (легітимізація процесу цифрової участі від початкового етапу інформування до етапу прийняття управлінських рішень та партнерства в процесі його практичного впровадження), організаційно-супровідного (промоції – залучення до процесів прийняття рішень, анімації – супровід процесів, а також можливості впливати на подальший розвиток продукту партисипації) та ресурсно-технологічного (забезпечення наявності належної програмно-технічної бази, що сприятиме створенню й розвитку інструментів цифрової демократії).

Розкрито сутність, значення та роль партисипації в реалізації публічної влади, в результаті чого з'ясовано, що участь громадян є важливим елементом взаємодії з органами влади. Визначено основні складові понятійно-категорійного апарату партисипативної сфери публічного управління та запропоновано авторське тлумачення термінів «громадська участь», «партисипативна культура», «партисипативне управління», «електрона участь», «цифрова партисипація (участь)», «цифрова демократія». Проаналізовано управлінську, консультаційну та партисипативну моделі взаємодії «влада-громада» в публічному управлінні та визначено можливості й наслідки їх застосування.

Узагальнено зарубіжний досвід упровадження цифрової участі в публічному управлінні, що дало змогу продемонструвати можливості

запровадження діджитальних ініціатив в Україні для сприяння залученню громадян до процесів вироблення управлінських рішень та налагодження ефективної взаємодії між владою та громадою.

Дістали подальшого розвитку партисипативні процеси в публічному управлінні завдяки їх трансформації на центральному та місцевому рівнях з електронної демократії в цифрову шляхом повсюдного запровадження в Україні діджитальних форм та інструментів залучення громадян до процесів прийняття управлінських рішень, що потребує ухвалення системних правових документів, запровадження сталих інституцій та послідовних управлінських рішень. Обґрунтовано механізми налагодження взаємодії органів публічної влади та громадян шляхом посилення впливу недержавних організацій. Запропоновано цифрові форми та інструменти залучення громадян до процесів публічного управління на основі розробленої моделі рівноваги важелів комунікативного впливу суб'єктів цифрової партисипації, яка регулюватиме налагодження взаємодії (діалогу) влади та громадян у процесі вироблення управлінських рішень. Розроблено алгоритм застосування інструментів цифрової партисипації для забезпечення процесу ефективної взаємодії між громадянами та органами місцевої влади. Надано рекомендації органам публічної влади щодо формування та реалізації інструментів цифрової партисипації, які сприятимуть виробленню належних управлінських рішень на центральному й місцевому рівнях.

Ключові слова: партисипація; електронна участь; цифрова партисипація; публічне управління; електронна демократія; цифрова демократія; цифрові технології; цифрові трансформації; процес прийняття управлінських рішень.

ANNOTATION

Levchenko O. V. Mechanisms of formation of digital participation in public administration. – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

Thesis for the degree of Candidate of Science in Public Administration by specialty 25.00.02 – Mechanisms of Public Administration. – National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, 2020.

In the dissertation work the theoretical substantiation of mechanisms of digital participation formation in public management is carried out and recommendations concerning their practical implementation are provided. The model of the digital participation ecosystem is proposed for the first time, the essence of which is to establish a joint dialogue between authorities and citizens via digital technologies for ensuring the viability of the country, region, city, district and village. Its practical implementation will be conducted through the three basic mechanisms: regulatory (legitimization of the digital participation process itself from the initial stage of information provision to the decision-making process and partnership in the process of its practical implementation), organizational and supporting (promotion as involvement in decision-making processes, animation – process support, as well as the ability to influence on the participatory product development) and resource-

technological (ensuring the availability of proper software and hardware that will facilitate the digital democracy tools creation and development).

Toolkit for establishing interaction between local authorities and citizens by introducing digital participation toolkit through the involvement of civil society institutions (non-governmental organizations) is improved, that will involve the majority of the local communities members to the decision-making processes. Moreover, digital participation toolkit is developed and applied directly by authorities for direct interaction with citizens and civic organizations to guide citizens and establish feedback with them.

The means of civil society institutions involvement have been improved by developing and applying the design of digital participation tools to increase the digital competence of the population digital competence level; the usage of animation process for the continuous involvement of citizens and the implementation of advocacy processes for their promotion to simplify and reduce the cost of carrying out the decision-making process for public and local authorities through the solving a significant part of organizational and financial problems by non-governmental organizations.

In the dissertation work are further developed the participatory processes in public administration, due to their transformation at the central and local levels from the electronic democracy to the digital through the widespread digital forms and tools implementation in Ukraine to involve citizens in the decision-making processes, which requires the system legal documents improvement, sustainable institutions and consistent management decisions implementation.

The essence, significance and role of citizen participation in the implementation of public power have been revealed. As a result, it is determined that citizens participation is an important element in the interaction with the authorities representatives. The qualitative level of citizens' participation in the decision-making processes depends on the willingness of the authorities to constantly interact, the active position of the citizens themselves and the mechanisms created, both digital and physical participation in the processes of problem identification, search for solutions and common mechanisms for their implementation. The philosophical (ethical), interpretative, critical and dialogic discourses of participatory processes are analyzed.

The basic terms of the conceptual and categorical apparatus of the participatory sphere of public administration are determined and author's definitions are offered: «civic participation»; «participatory management»; «participatory culture»; «digital democracy»; «digital participation»; «electronic participation».

The managerial, consultative and participatory models of government-community interaction in public administration are analyzed and the possibilities and consequences of their implementation are summarized. It is proved that in the digital transformation era, the above models of interaction between government and community will be used as one of the functions for good governance. The management model is for the overall coordination of the digital participation ecosystem functioning. The advisory model is to provide qualified feedback and develop scenarios for problem solving.

The basic principles of legal support of digital participation mechanisms are determined. Foreign experience in the implementing digital participation has been generalized, that enables to demonstrate the possibilities of introducing such initiatives in Ukraine to promote the involvement of citizens in management decision-making processes and to establish effective interaction between government and the community. A number of trends have been identified in the formation of digital participation processes and its further development in Ukraine.

The mechanisms for establishing interaction between public authorities and citizens are substantiated by strengthening the influence of non-governmental organizations through the formulating the vertical implementation of the state policy in the field of digital participation, which will allow to determine the direction of the social-governmental relations development, to calculate the necessary resources, to stimulate the involvement of citizens in the development of public policy in other spheres, which will allow the involvement of different stakeholders; to stimulate the involvement of citizens in the formation of the digital development state policy at the national, regional and local levels; to improve the digital democracy tools and initiating the legislative changes, and introducing global technological trends of digital participation; to strengthen the influence of civil society representatives on the subjects of state policy as key triggers of modern transformational changes in the digital participation field; to form the common standards and approaches to the creation of new forms of digital democracy at all management levels to ensure access of citizens, universalization of the service activities products, as well as their quality usage in the public administration.

The expediency of engaging civil society institutions in the participatory processes through which the interaction of authorities with residents or population across the country through the usage of an expanded range of digital democracy tools/ services, reducing their value (by reducing material and intangible resources) as well as distribution of functions between subjects of digital participation has been proved. At the expense of civil society institutions (non-governmental organizations), within the framework of digital participation, the development and design of participatory tools is provided, citizens are trained in their use, and animation (activities for continuous citizen involvement) and advocacy (promotion) processes on the use of these instruments are provided. Digital forms and tools for involving citizens in the public administration processes on the basis of the developed model of the levers of communicative influence of digital participation subjects balance are proposed, that will regulate the interaction (dialogue) between government and citizens in the process of administrative decision-making. The model is used to form an approach in which the digital participation tool usage enables citizen and authorities to be in the same management plane, which will increase the level of the participatory processes efficiency. Practical recommendations for public authorities on mechanisms of interaction through the digital participation tools, which would be effective levers of communicative influence between citizens and authorities are provided.

Keywords: participation; electronic participation; digital participation; public administration; electronic democracy; digital democracy; digital technologies; digital transformations; decision-making process.

Підп. до друку 12.10.2020.
Формат 60 x 84/16. Обл.-вид. арк. 1,4. Ум.-друк. арк. 1,16.
Тираж 100 пр.

Свідоцтво серії ДК № 1561 від 06.11.2003.

Віддруковано з оригінал-макета у видавничо-друкарському центрі
Національної академії державного управління
при Президентіві України.

03057, Київ, вул. Антона Цедіка, 20, тел. 456-67-93